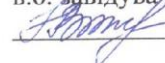

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри педагогіки та психології дошкільної та початкової освіти
протокол № 8 від 27 січня 2021 р.

в.о. завідувача кафедри

 (Наталія ВОРОПАЙ)

СИЛАБУС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

ОК - 6. Менеджмент в системі дошкільної освіти

Освітня програма «Дошкільна освіта» другого (магістерського) рівня вищої освіти

Спеціальність 012 Дошкільна освіта

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Херсон 2021

Назва освітньої компоненти	ОК-6 Менеджмент в системі дошкільної освіти
Викладач (і)	Романович Оксана Михайлівна – директор Херсонського закладу дошкільної освіти № 10 санаторного типу Херсонської міської ради
Посилання на сайт	http://ksuonline.kspu.edu/course/view.php?id=3945
Контактний тел.	0996418365
Е-mail викладача:	detsad1011@ukr.net
Графік консультацій	Щотижня протягом семестру (четвер)

Анотація до курсу. Програма вивчення обов'язкової освітньої компоненти «Менеджмент в системі дошкільної освіти» укладена відповідно до освітньо-професійної програми другого (магістерського) рівня підготовки спеціальності 012 Дошкільна освіта. Предметом вивчення освітньої компоненти є теоретичні засади управління в системі дошкільної освіти; наукові знання про принципи, методи, прийоми, форми управлінської діяльності. Опановуючи перелік знань, умінь і навичок, здобувачі вищої освіти мають актуалізувати знання з курсів «Психологія загальна», «Психологія управління», «Дошкільна педагогіка», що сприятиме в подальшому формуванню професійної компетентності керівника закладу дошкільної освіти.

Мета та цілі курсу. Мета навчальної дисципліни: Забезпечення теоретичної і практичної підготовки до управлінської діяльності в системі дошкільної освіти. З'ясування особливостей організації дошкільної освіти в Україні, озброєння кожного випускника комплексом сучасних управлінських знань, умінь і навичок, формування професійних компетенцій.

Завдання навчальної дисципліни:

- озброєння знаннями, вміннями, навичками в галузі організації роботи з дошкільної освіти і управлінні нею на різних її рівнях; вивчення теоретичних основ і передового досвіду управління в системі дошкільної освіти; ознайомлення з історією організації дошкільної справи в нашій державі; вивчення методів і прийомів керівництва колективом працівників дошкільного закладу;
- формування у майбутніх фахівців активної життєвої позиції, високої свідомості, прагнення керуватися в практичній діяльності принципами загальнолюдської моралі, сумлінного ставлення до професії, прагнення до творчості;
- розвиток здібностей, формування професійних вмінь планувати методичну роботу в закладі дошкільної освіти та відділі освіти, організувати діяльність педагогів та керівників відповідно до плану, надавати методичну допомогу працівникам дошкільної освіти, використовувати досвід кращих керівників ЗДО.

1. Компетентності та програмні результати навчання.

Інтегральна компетентність	Здатність компетентно розв'язувати складні задачі й проблеми в організації та моніторингу освітнього процесу в системі дошкільної освіти або в процесі навчання фахівців із дошкільної освіти в закладах вищої освіти, що
-----------------------------------	---

	передбачає проведення досліджень, та/або здійснення інновацій у ситуаціях, що характеризуються невизначеністю умов і вимог.
Загальні компетентності (ЗК)	<p>КЗ-1. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.</p> <p>КЗ-2. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p> <p>КЗ-5. Здатність працювати в команді.</p> <p>КЗ-7. Здатність виявляти, ставити й вирішувати проблеми.</p>
Спеціальні компетентності (КС)	<p>КС-2. Здатність здійснювати методичний супровід освітньої діяльності закладу дошкільної освіти.</p> <p>КС-4. Готовність до організації фінансово-господарської діяльності закладів дошкільної освіти.</p> <p>КС-5. Здатність створювати та впроваджувати в практику наукові розробки, спрямовані на підвищення якості освітньої діяльності та освітнього середовища в системі дошкільної, зокрема, інклюзивної освіти.</p> <p>КС-6. Здатність здійснювати просвітницьку діяльність з метою підвищення психолого-педагогічної компетентності вихователів, батьків, громадськості.</p> <p>КС-7. Здатність до організації співпраці закладу дошкільної освіти з різними соціальними інституціями, категоріями фахівців до партнерства з батьками.</p> <p>КС-8. Здатність здійснювати нормативно-правове регулювання діяльності закладу дошкільної освіти, керуючись законодавчими документами та основами професійної етики.</p>
Програмні результати навчання	
ПР-2	Впроваджувати інформаційні та комунікаційні технології і генерувати нові ідеї в організації освітнього процесу закладів дошкільної освіти різного типу.
ПР-5	Організувати методичний супровід освітньої діяльності в мультикультурному середовищі закладу дошкільної освіти для формування в дітей поваги до різних національностей та здатності до взаємодії.
ПР-7	Знати і використовувати в практичній діяльності законодавчу базу дошкільної освіти.
ПР-12	Уміти планувати та координувати фінансово-господарську діяльність закладів дошкільної освіти

2. Обсяг курсу на поточний навчальний рік

	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Кількість годин	II сем. – 20 год.	II сем. – 14 год.	II сем. – 71 год.

3. Ознаки курсу

Рік викладання	Семестр	Спеціальність	Курс (рік)	Нормативний/
----------------	---------	---------------	------------	--------------

			навчання)	вибірковий
2020-2021	II	Дошкільна освіта	I	Обов'язкова компонента освітньої програми

4. Технічне й програмне забезпечення/обладнання

Технічне оснащення освітнього процесу є достатнім для проведення аудиторних занять згідно з програмою. У розпорядженні науково-педагогічних працівників навчальні аудиторії, обладнані SMART дошками та технічними демонстраційними засобами наочності (проектори, екрани, телевізори), що дозволяють широко використовувати інтерактивні та мультимедійні засоби навчання.

Програмне забезпечення:

Освітній процес забезпечено навчальною, методичною та науковою літературою на паперових та електронних носіях.

5. Політика курсу

Для успішного складання підсумкового контролю з дисципліни вимагається 100% відвідування очне або дистанційне відвідування всіх лекційних і практичних занять. Пропущені заняття (лікарняні, мобільність тощо) й невиконані завдання повинні бути відпрацьовані та надані викладачу в день консультації.

Щодо правил поведінки на заняттях: активна участь учасників освітнього процесу в обговоренні тем вивчення, диспутах тощо, виконання необхідного мінімуму навчальної роботи, відключення телефонів.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Не дотримання академічної доброчесності стане причиною стягнень, за що можуть відніматися бали.

6. Схема курсу

Тиждень, дата, години	Тема, план, кількість годин (аудиторної та самостійної)	Форма навчального заняття	Список рекомендованих джерел (за нумерацією розділу 10)	Завдання	Максимальна кількість балів
Модуль 1. Теоретичні основи управління в системі дошкільної освіти					

	<p>Тема 1. Організаційно-правові засади функціонування системи дошкільної освіти в Україні (лк - 4 год., практ. – 2 год.)</p> <p>План лекції № 1</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Структура навчальної дисципліни «Менеджмент в системи дошкільної освіти». 2. Мета і завдання курсу, очікувані результати навчання. 3. Завдання дошкільної освіти в Україні. 4. Принципи освіти в Україні. <p>План лекції № 2</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Державні документи, що регулюють діяльність системи освіти. 2. Аспекти функціонування системи дошкільної освіти. 3. Концепція дошкільного виховання в Україні про головні завдання виховання. 4. Історичний аспект управління розвитком дошкільної освіти в Україні. 	Лекція, практичне	1, 6,15, 17	<p>Практичне заняття № 1 Практичні завдання:</p> <p>Практична робота студентів з планами роботи ЗДО на навчальний рік (форма організації роботи студентів – підгрупова).</p> <p>На основі аналізу плану визначити тип ЗДО та пріоритетний напрямок його роботи.</p> <p>Визначити права і обов’язки керівника.</p>	7 балів
	<p>Тема 1. Організаційно-правові засади функціонування системи дошкільної освіти в Україні (самост. – 15 год.)</p>	Самостійна робота	17	<p>Питання для самостійного опрацювання: Оновлений Закон України «Про дошкільну освіту»</p>	3 бали

	<p>Тема 2. Органи управління дошкільною освітою (лк - 2 год., практ. – 2 год.) План лекції № 3</p> <p>1. Повноваження дошкільного закладу. 2. Типи ЗДО та їх характеристика. 3. Статут ЗДО, заснованих на різних формах власності. 4. Значення та зміст Положення про дошкільний заклад та Статут ЗДО. 5. Державні документи та підзаконні акти про права і обов'язки директора ЗДО.</p>	Лекція, практичне	3, 4, 11, 12	<p>Практичне заняття № 2 Практичні завдання: Ознайомтеся з орієнтовним переліком знань, умінь і якостей сучасного керівника ЗДО. Представити розроблені пам'ятки контролю (вид спільної діяльності вихователя і дітей – за вибором студента). Питання для аналізу пам'ятки контролю: • вид контролю; які методи контролю передбачено застосовувати; • чи ознайомлено вихователів з питаннями пам'ятки заздалегідь; • де і як планується оприлюднювати результати контролю.</p>	7 балів
	<p>Тема 2. Органи управління дошкільною освітою (самост. – 10 год.)</p>	Самостійна робота	15, 16	<p>Питання для самостійного опрацювання: Повноваження Міністерства освіти і науки України в системі дошкільної освіти. Органи управління освітою, підпорядковані обласним, міським, районним державним адміністраціям та</p>	3 балів

				органами місцевого самоврядування, їх повноваження.	
	<p>Тема 3. Атестація педагогів ЗДО (лк - 4 год., практ. – 2 год.)</p> <p>План лекції № 4</p> <p>1. Нормативно-правова база атестації педагогічних працівників ЗДО. 2. Завдання атестації педагогів ЗДО. 3. Кваліфікаційні категорії та педагогічні завдання.</p> <p>План лекції № 5</p> <p>1. Етапи проходження атестації. 2. Процедура проведення атестації. 3. Атестаційна комісія: склад, обов'язки членів.</p>	Лекція, практичне	5, 10	<p>Практичне заняття № 3</p> <p>Практичні завдання:</p> <p>Ознайомтеся зі статтею Кутенєвої Наталії «Інноваційний підхід до організації методичної роботи з педагогами» (Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2012. – № 10. – С.44-49.).</p> <p>Схарактеризуйте етапи впровадження ІКТ у систему методичної роботи з педагогами. Складіть глосарій інноваційних форм методичної роботи, поданих у статті.</p>	7 балів
	<p>Тема 3. Атестація педагогів ЗДО (самост. – 10 год.)</p>	Самостійна робота	5, 10	<p>Питання для самостійного опрацювання:</p> <p>Діяльність педагогів у між атестаційний період. Підвищення кваліфікації педагогічних кадрів.</p>	3 бали
Всього за 1 модуль 30 балів					
Модуль 2. Практичні засади управління дошкільною освітою					
	Тема 4. Планування роботи у ЗДО	Лекція,	2, 7, 8	Практичне заняття № 4	3,5 балів

	<p>(лк - 4 год., практ. – 4 год.)</p> <p>План лекції № 6</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Річний план роботи ЗДО. 2.Аналіз роботи за минулий рік. 3.Завдвння на новий навчальний рік. 4.Методична робота з кадрами. 5.Вивчення стану життєдіяльності дітей. <p>План лекції № 7</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Організаційно-педагогічна робота. 2.Робота методичного кабінету. 3.Адміністративно-господарська діяльність. 4.Оформлення додатків: проведення свят і розваг, гурткова робота, план тематичних тижнів, медичних заходів. 5.Затвердженя річного плану ЗДО на педагогічній раді. 	практичне		<p>Практичні завдання:</p> <p>Проаналізуйте обсяг роботи керівництва ЗДО.</p> <p>Визначте, які напрями роботи доречно розподілити до виконання між адміністрацією ЗДО та педагогами.</p> <p>Практичне заняття № 5</p> <p>Практичні завдання:</p> <p>Заповніть глосарій «Штатний розпис: основні терміни та поняття»</p> <p>Використовуючи матеріали, подані у статті «Організація засідань педагогічної ради» (Практика управління дошкільним закладом. – 2013. - № 1. – С.14 – 24.), напишіть протокол засідання педагогічної ради за зразком із актуальних проблем дошкільної освіти за Вашим вибором.</p> <p>Розробити власний варіант тематики навчальних тижнів на півріччя.</p>	3,5 балів
	<p>Тема 4. Планування роботи у ЗДО (самост. – 12 год.)</p>	Самостійна робота	2, 7, 8	<p>Питання для самостійного опрацювання:</p> <p>Перспективне планування на місяць. Форми, методи організації роботи з дітьми за лініями розвитку. Тематика навчальних тижнів.</p>	3 бали
	<p>Тема 5. Інноваційні технології управлінської діяльності</p>	Лекція, практичне	9, 13, 14	<p>Практичне заняття № 6</p> <p>Практичні завдання:</p>	7 балів

	<p>(лк – 2 год., практ. – 2 год.)</p> <p>План лекції № 8</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття «управління інноваційним розвитком ЗДО» 2. Закономірності та принципи інноваційного розвитку ЗДО. 3. Модернізація управління освітою. 4. Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності. 			<p>За зразком, поданим у статті Туженкової Юлії «Методичне об'єднання – ефективна форма роботи з підвищення фахової майстерності вихователів» (Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2014. – № 8. – С.46-53.), складіть план засідання методичного об'єднання на будь-яку тему за Вашим вибором.</p>	
	<p>Тема 5. Інноваційні технології управлінської діяльності (самост. – 12 год.)</p>	<p>Самостійна робота</p>	<p>9, 13, 14</p>	<p>Питання для самостійного опрацювання:</p> <p>Проаналізувати «Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності».</p> <p>Підготувати презентацію та аналіз документу.</p>	<p>3 бали</p>
	<p>Тема 6. Мікроклімат в педагогічному колективі. Конфлікти, їх попередження і подолання в трудовому колективі (лк – 4 год., практ. – 2 год.)</p> <p>План лекції № 9</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Психологічний клімат педагогічного колективу ЗХДО. 2. Засоби впливу на ефективну взаємодію членів педагогічного колективу ЗДО. 3. Соціально-педагогічна взаємодія учасників освітнього процесу ЗДО. 	<p>Лекція, практичне</p>	<p>3, 4, 9</p>	<p>Практичне заняття № 7</p> <p>Практичні завдання:</p> <p>Розробити пам'ятку керівника ЗДО щодо створення позитивної атмосфери у педагогічному колективі ЗДО.</p>	<p>7 балів</p>

	<p align="center">План лекції № 10</p> <p>1.Поняття «конфлікти» та їх види. 2.Особливості конфліктів у педагогічному колективі ЗДО 3. Роль керівника ЗДО у попередженні конфліктів. 4.Шляхи подолання конфліктів у педагогічному колективі.</p>				
	<p>Тема 6. Мікроклімат в педагогічному колективі. Конфлікти, їх попередження і подолання в трудовому колективі (самост. – 12 год.)</p>	Самостійна робота	3, 4, 9	<p>Питання для самостійного опрацювання:</p> <p>Поняття "конфлікт" і "конфліктна ситуація", різниця між ними. Представити рекомендації щодо попередження конфліктних ситуацій у професійній діяльності педагога.</p>	<p>3 бали</p> <p>Всього за 2 модуль 30 балів</p>
			Екзамен	<p>Екзаменаційні питання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мета і завдання курсу «Менеджмент в системи дошкільної освіти». 2. Історичний аспект управління розвитком дошкільної освіти в Україні. 3. Основні принципи освіти в Україні, законодавчі документи, що відображають їх. 4. Сукупність навчально-виховних закладів, призначених для цілеспрямованого навчання і виховання дошкільників. 5. Основні завдання дошкільної освіти в Україні. 	40 балів

				<p>6. Національний дитячий садок в Україні, головні завдання його діяльності.</p> <p>7. Програми навчання і виховання дітей дошкільного віку.</p> <p>8. Пріоритетні змістові напрями освітнього процесу.</p> <p>9. Ключові пріоритети змістового наповнення освітнього процесу: національно-патріотичне виховання; економічне виховання; музичне виховання; формування у вихованців навичок спілкування і ефективної взаємодії з іншими дітьми, дорослими людьми.</p> <p>10. Повноваження місцевих органів управління освітою.</p> <p>11. Оптимізація управлінської діяльності.</p> <p>12. Принципи освіти в Україні. Основні державні документи, що регламентують діяльність ЗДО.</p> <p>13. Головні завдання діяльності дитячого національного садка.</p> <p>14. Типи ЗДО та їх функції.</p> <p>15. Органи управління системою дошкільної освіти.</p> <p>16. Основні завдання органів управління освітою.</p> <p>17. Державні органи управління в системі дошкільної освіти.</p> <p>18. Повноваження Міністерства освіти і науки України в системі дошкільної освіти.</p> <p>19. Органи управління освітою,</p>	
--	--	--	--	---	--

				<p>підпорядковані обласним, міським, районним державним адміністраціям та органами місцевого самоврядування, їх повноваження.</p> <p>20. Органи громадського самоврядування в освіті.</p> <p>21. Організація роботи органів управління в системі дошкільної освіти.</p> <p>22. Основні функції структурних підрозділів управління освіти.</p> <p>23. Регіональні програми розвитку освіти, їх реалізація.</p> <p>24. Державні документи та підзаконні акти про здійснення контролю в закладі дошкільної освіти.</p> <p>25. Види контролю в ЗДО.</p> <p>26. Методи контролю в ЗДО.</p> <p>27. Відображення результатів контролю в ЗДО.</p> <p>28. Річний план освітньої роботи ЗДО (аналіз роботи за минулий рік, завдання на новий рік та оздоровчий період, методична робота з кадрами, організаційно-педагогічна робота, вивчення стану життєдіяльності дітей, робота методичного кабінету).</p> <p>29. Перспективне планування діяльності ЗДО на місяць.</p> <p>30. Форми, методи організації роботи з дітьми за лініями розвитку.</p> <p>31. Тематика навчальних тижнів.</p> <p>32. Розклад організованої діяльності дітей.</p> <p>33. Закономірності та принципи інноваційного розвитку ЗДО.</p>	
--	--	--	--	---	--

				<p>34. Нормативно-правова база атестації педагогічних працівників ЗДО</p> <p>35. Основні функції управління в діяльності директора ЗДО.</p> <p>36. Діяльність атестаційної комісії в ЗДО.</p> <p>37. Значення та зміст Положення про заклад дошкільної освіти.</p> <p>38. Зміст поняття «інноваційний розвиток ЗДО».</p> <p>39. Атестація педагогічних працівників ЗДО.</p> <p>40. Статут закладу дошкільної освіти.</p> <p>41. Кваліфікаційні категорії педагогічних працівників, завдання атестації.</p> <p>42. Етапи здійснення управлінської діяльності закладу дошкільної освіти.</p> <p>43. Зміст поняття «управління інноваційним розвитком закладу освіти»</p> <p>44. Річний план роботи закладу дошкільної освіти</p> <p>45. Штатний розпис ЗДО: основні терміни та поняття.</p>	
100 балів					

9. Система оцінювання та вимоги

Модуль 1. Теоретичні основи управління в системі дошкільної освіти

Максимальна кількість балів за цей модуль – 30 балів:

Усна відповідь і виконання практичних завдань – 21 бал.

Виконання завдань модулю самостійної роботи – 9 балів.

Модуль 2. Практичні засади управління дошкільною освітою

Максимальна кількість балів за цей модуль – 30 балів:

Усна відповідь і виконання практичних завдань – 21 бал.

Виконання завдань модулю самостійної роботи – 9 балів.

Аудиторна робота – 60 балів

Екзамен 40 балів

Всього: 100 балів

10. Список рекомендованих джерел (наскрізна нумерація)

Основна література

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Наук. кер.: А. М. Богущ, дійсний член НАПН України, проф., д-р пед. наук; Авт. кол-в: Богущ А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л., Гавриш Н. В., Долинна О. П., Ільченко Т. С., Коваленко О. В., Лисенко Г. М., Машовець М. А., Низковська О. В., Панасюк Т. В., Піроженко Т. О., Поніманська Т. І., Сідельнікова О. Д., Шевчук А. С., Якименко Л. Ю. – К.: Видавництво МОН, 2012. – 26 с.

2. Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні: Наук.-метод. посіб. / Наук. ред. О.Л.Кононко. – К.: Ред. журн. «Дошкільне виховання», 2003. – 243 с.

3. Настільна книга керівника дошкільного навчального закладу. Частина 1. / Упор. Курочка Н.М., Омеляненко Н.В. – Тернопіль: Мандрівець, 2008. – 248 с.

4. Настільна книга керівника дошкільного навчального закладу. Частина 2. / Упор. Курочка Н.М., Омеляненко Н.В. – Тернопіль: Мандрівець, 2008. – 216 с.

5. Наказ РУО № 42 від 22.02.2021 "Про внесення змін до наказу управління освіти від 14 вересня 2020 року № 156 "Про створення атестаційної комісії II рівня для проведення атестації педагогічних працівників Дніпровського району м. Києва в 2020/2021 навчальному році".

6. Національна доктрина розвитку освіти // Освіта України. – 2002. - № 33. – 23 квітня; // Дошкільне виховання. – 2002. - № 7. – С. 4-9.

7. Положення про дошкільний навчальний заклад // Освіта України. – 2003. - № 22. – 25 березня. – С. 3,8; //Дошкільне виховання. – 2003. - № 5. – С. 3-6.

8. Примірний Статут дошкільного навчального закладу // Дошкільне виховання. – 2003. - № 7. – С. 22-27; //Інформаційний збірник МОН України. – 2003. - № 9. – С. 14-18.

Додаткова література:

9. Панасюк Тамара. Інноваційна діяльність дошкільного навчального закладу: основні поняття і зміст // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2014. – № 7. – С.4-7.
 10. Середницька А.Д., Курочка Н.М. Довідник керівника дошкільного навчального закладу. – Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2006. – 440 с.
 11. Смольникова Г. Тематичний контроль за станом навчально-виховного процесу в дошкільному навчальному закладі // Дитячий садок. – 2003. - №11; 2003. - №38.
 12. Тименко О. Тематична перевірка в дошкільному навчальному закладі // Практика управління закладом освіти. – 2007. - №3. – С.65-71.
- INTERNET-ресурси:**
13. «Методичні рекомендації до програми виховання та навчання дітей від двох до семи років «Дитина» - <http://nauch.com.ua/psihologiya/5477/index.html>
 14. Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт» (авт. кол. Андрієтті О.О., Голубович О.П. та ін.) - http://www.mon.gov.ua/images/files/doshkilna-crednya/doshkilna/progr_rozv/1.pdf
 15. Концепція розвитку освіти України на період 2015–2025 років : Проект [Електронний ресурс / Стратегічна дорадча група «Освіта»; МОН України. – Режим доступу: <http://old.mon.gov.ua/ua/pr-viddil/1312/1390288033/1414672797/>
 - Онаць О.М. Культурологічний модус формування національної свідомості та самосвідомості в опорному закладі освіти / О.М. Онаць [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.ukrlogos.in.ua/documents/problems_and_achievements_of_modern_science_volume_4.pdf
 16. Освіта на основі життєвих навичок. Адвокаційний модуль для керівних кадрів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dlse.multycourse.com.ua/ua/>
 17. Про дошкільну освіту [Електронний ресурс] : Закон України від 11 лип. 2001 р. № 2628-III : [редакція від 19.01.2019] // Законодавство України / Верхов. Рада України. – Текст. дані. – Київ, 2019. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>